

REGIMUL MATRIMONIAL

I. REGIMUL COMUNITATII LEGALE

Bunurile comune

Bunurile dobândite în timpul regimului comunității legale de oricare dintre soți sunt, de la data dobândirii lor, bunuri comune în devălmășie ale soților.

Bunurile proprii

- Nu sunt bunuri comune, ci bunuri proprii ale fiecărui soț:
- a) bunurile dobândite prin moștenire legală, legat sau donație, cu excepția cazului în care dispunătorul a prevăzut, în mod expres, că ele vor fi comune;
 - b) bunurile de uz personal;
 - c) bunurile destinate exercitării profesiei unuia dintre soții, dacă nu sunt elemente ale unui fond de comerț care face parte din comunitatea de bunuri;
 - d) drepturile patrimoniale de proprietate intelectuală asupra creațiilor sale și asupra semnelor distinctive pe care le-a înregistrat;
 - e) bunurile dobândite cu titlu de premiu sau recompensă, manuscrisele științifice sau literare, schițele și proiectele artistice, proiectele de invenții și alte asemenea bunuri;
 - f) indemnizația de asigurare și despăgubirile pentru orice prejudiciu material sau moral adus unuia dintre soții;
 - g) bunurile, sumele de bani sau orice valori care înlătuiesc un bun propriu, precum și bunul dobândit în schimbul acestora;
 - h) fructele bunurilor proprii.

Veniturile din muncă și cele asimilate acestora

Veniturile din muncă, sumele de bani cuvenite cu titlu de pensie în cadrul asigurărilor sociale și altele asemenea, precum și veniturile cuvenite în temeiul unui drept de proprietate intelectuală sunt bunuri comune, indiferent de data dobândirii lor, însă numai în cazul în care creația privind încasarea lor devine scadentă în timpul comunității.

Regimul juridic al bunurilor proprii

Fiecare soț poate folosi, administra și dispune liber de bunurile sale proprii, în condițiile legii.

Dovada bunurilor soților

- (1) Calitatea de bun comun nu trebuie să fie dovedită.
- (2) Dovada că un bun este propriu se poate face între soții prin orice mijloc de probă. În cazul prevăzut la art. 340 lit. a), dovada se face în condițiile legii.
- (3) Pentru bunurile mobile dobândite anterior căsătoriei, înainte de încheierea acesteia se întocmește un inventar de către notarul public sau sub semnatură privată, dacă părțile convin astfel. În lipsa inventarului, se prezumă, până la proba contrară, că bunurile sunt comune.

Formalitățile de publicitate

Oricare dintre soții poate cere să se facă mențiune în cartea funciară ori, după caz, în alte registre de publicitate prevăzute de lege despre apartenența unui bun la comunitate.

Actele de conservare, de folosință și de administrare

- 1- Fiecare soț are dreptul de a folosi bunul comun fără consimțământul expres al celuilalt soț. Cu toate acestea, schimbarea destinației bunului comun nu se poate face decât prin acordul soților.
- 2- De asemenea, fiecare soț poate încheia singur acte de conservare, acte de administrare cu privire la oricare dintre bunurile comune, precum și acte de dobândire a bunurilor comune.
- 3- În măsura în care interesele sale legate de comunitatea de bunuri au fost prejudicate printr-un act juridic, soțul care nu a participat la încheierea actului nu poate pretinde decât daune-interese de la celălalt soț, fără a fi afectate drepturile dobândite de terții de bună-cerință.

Actele de înstrăinare și de grevare

Actele de înstrăinare sau de grevare cu drepturi reale având ca obiect bunurile comune nu pot fi încheiate decât cu acordul ambilor soții.

Cu toate acestea, oricare dintre soți poate dispune singur, cu titlu oneros, de bunurile mobile comune a căror înstrăinare nu este supusă, potrivit legii, anumitor formalități de publicitate. Sunt, de asemenea, exceptate darurile obișnuite.

Nulitatea relative

Actul încheiat fără consimțământul expres al celuilalt soț, atunci când el este necesar potrivit legii, este anulabil. Terțul dobânditor care a depus diligența necesară pentru a se informa cu privire la natura bunului este apărat de efectele nulității.

Aportul de bunuri comune

Bunurile comune pot face obiectul unui aport la societăți, asociații sau fundații, în condițiile legii.

Regimul aporturilor

Niciunul dintre soți nu poate singur, fără consimțământul scris al celuilalt soț, să dispună de bunurile comune ca aport la o societate sau pentru dobândirea de părți sociale ori, după caz, de acțiuni. În cazul societăților comerciale ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată, soțul care nu și-a dat consimțământul scris la întrebunțarea bunurilor comune nu poate pretinde decât daune-interese de la celuilalt soț, fără a fi afectate drepturile dobândite de terți. Calitatea de asociat este recunoscută soțului care a aportat bunul comun, dar părțile sociale sau acțiunile sunt bunuri comune. Soțul asociat exercită singur drepturile ce decurg din această calitate și poate realiza singur transferul părților sociale ori, după caz, al acțiunilor deținute. Calitatea de asociat poate fi recunoscută și celuilalt soț, dacă acesta și-a exprimat voința în acest sens. În acest caz, fiecare dintre soți are calitatea de asociat pentru părțile sociale sau acțiunile atribuite în schimbul a jumătate din valoarea bunului, dacă, prin convenție, soții nu au stipulat alte cote-părți. Părțile sociale sau acțiunile ce revin fiecăruiu dintre soți sunt bunuri proprii.

Dispoziții testamentare

Fiecare soț poate dispune prin legat de partea ce i s-ar cuveni, la încetarea căsătoriei, din comunitatea de bunuri.

Datorile comune ale soților

Soții răspund cu bunurile comune pentru:

- a) obligațiile născute în legătură cu conservarea, administrarea sau dobândirea bunurilor comune;
- b) obligațiile pe care le-au contractat împreună;
- c) obligațiile asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei;
- d) repararea prejudiciului cauzat prin însușirea, de către unul dintre soți, a bunurilor aparținând unui tert, în măsura în care, prin aceasta, au sporit bunurile comune ale soților.

Răspunderea subsidiară pentru datorile commune

În măsura în care obligațiile comune nu au fost acoperite prin urmărirea bunurilor comune, soții răspund solidar, cu bunurile proprii. În acest caz, cel care a plătit datoria comună se subrogă în drepturile creditorului pentru ceea ce a suportat peste cota-partie ce i-ar reveni din comunitate dacă lichidarea s-ar face la data plății datoriei.

Soțul care a plătit datoria comună, are un drept de retinție asupra bunurilor celuilalt soț până la acoperirea integrală a creanțelor pe care acesta î le datorează.

Urmărirea bunurilor commune

Bunurile comune nu pot fi urmărite de creditorii personali ai unuia dintre soți.

Cu toate acestea, după urmărirea bunurilor proprii ale soțului debitor, creditorul său personal poate cere partajul bunurilor comune, însă numai în măsura necesară pentru acoperirea creanței sale.

Bunurile astfel împărțite devin bunuri proprii.

Urmărirea veniturilor din profesie

Veniturile din muncă ale unui soț, precum și cele asimilate acestora nu pot fi urmărite pentru datorile comune asumate de către celuilalt soț, cu excepția obligațiilor asumate de oricare dintre soți pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei;

Lichidarea regimului comunității

La încetarea comunității, aceasta se lichidează prin hotărâre judecătoarească sau act autentic notarial.

Până la finalizarea lichidării, comunitatea subzistă atât în privința bunurilor, cât și în privința obligațiilor.

Când comunitatea încețează prin decesul unuia dintre soți, lichidarea se face între soțul supraviețuitor și moștenitorii soțului decedat. În acest caz, obligațiile soțului decedat se divid între moștenitori proporțional cu cotele ce le revin din moștenire.

Efectele încetării regimului comunității

Dacă regimul comunității de bunuri încețează prin desfacerea căsătoriei, foștii soți rămân coproprietari în devălmașie asupra bunurilor comune până la stabilirea cotei-părți ce revine fiecărui.

Lichidarea comunității. Partajul

În cadrul lichidării comunității, fiecare dintre soți preia bunurile sale proprii, după care se va proceda la partajul bunurilor comune și la regularizarea datorilor.

În acest scop, se determină mai întâi cota-parte ce revine fiecărui soț, pe baza contribuției sale atât la dobândirea bunurilor comune, cât și la îndeplinirea obligațiilor comune. Până la proba contrară, se prezumă că soții au avut o contribuție egală.

Partajul în timpul regimului comunității

În timpul regimului comunității, bunurile comune pot fi împărtite, în tot sau în parte, prin act încheiat în formă autentică notarială, în caz de bună învoială, ori pe cale judecătoarească, în caz de neînțelegere.

Bunurile atribuite fiecărui soț prin partaj devin bunuri proprii, iar bunurile neîmpărtite rămân bunuri comune.

Regimul comunității nu încețează decât în condițiile legii, chiar dacă toate bunurile comune au fost împărtite potrivit acestui articol.

Convențiile contrare regimului comunității legale

Crică convenție contrară dispozițiilor prezentei secțiuni este lovită de nulitate absolută, în măsura în care nu este compatibilă cu regimul comunității conventionale.

II. REGIMUL SEPARATIEI DE BUNURI

Regimul bunurilor

Fiecare dintre soți este proprietar exclusiv în privința bunurilor dobândite înainte de încheierea căsătoriei, precum și a celor pe care le dobândește în nume propriu după această dată.

Prin convenție matrimonială, părțile pot stipula clauze privind lichidarea acestui regim în funcție de masa de bunuri achiziționate de fiecare dintre soți în timpul căsătoriei, în baza căreia se va calcula creația de participare. Dacă părțile nu au convenit altfel, creația de participare reprezintă jumătate din diferența valorică dintre cele două mase de achiziții nete și va fi datorată de către soțul a căruia masă de achiziții nete este mai mare, putând fi plătită în bani sau în natură.

Inventarul bunurilor mobile

La adoptarea acestui regim, notarul public întocmește un inventar al bunurilor mobile proprii, indiferent de modul lor de dobândire.

Se poate întocmi un inventar și pentru bunurile mobile dobândite în timpul separației de bunuri.

În toate cazurile, pentru opozabilitate față de terși, inventarul se anexează la convenția matrimonială, supunându-se acelorași formalități de publicitate ca și convenția matrimonială.

În lipsa inventarului se presupune, până la proba contrară, că dreptul de proprietate exclusivă aparține soțului posesor.

Dacă bunul a fost dobândit printr-un act juridic supus, potrivit legii, unei condiții de formă pentru validitate ori unor cerințe de publicitate, dreptul de proprietate exclusivă nu se poate dovedi decât prin înscrisul care îndeplinește formele cerute de lege.

Bunurile proprietate comună pe cote-părți

Bunurile dobândite împreună de soți aparțin acestora în proprietate comună pe cote-părți, în condițiile legii.

Folosința bunurilor celuilalt soț

Soțul care se folosește de bunurile celuilalt soț fără împotrivirea acestuia din urmă are obligațiile unui uzurofructuar, cu excepția celor prevăzute la art. 723, 726 și 727 din Noul Cod Civil.

Ei este dator să restituie numai fructele existente la data solicitării lor de către celălalt soț sau, după caz, la data încetării ori schimbării regimului matrimonial.

Dacă unul dintre soți încearcă singur un act prin care dobândește un bun, folosindu-se, în tot sau în parte, de bunuri aparținând celuilalt soț, acesta din urmă poate alege, în proporție bunurilor proprii folosite fără acordul său, între a reclama pentru sine proprietatea bunului achiziționat și a pretinde daune-interese de la soțul dobânditor. Proprietatea nu poate fi însă reclamată decât înainte ca soțul dobânditor să disponă de bunul dobândit, cu excepția cazului în care terțul dobânditor a cunoscut că bunul a fost achiziționat de către soțul vânzător prin valorificarea bunurilor celuilalt soț.

Răspunderea pentru obligațiile personale

Niciunul dintre soți nu poate fi judecat de obligațiile născute din acte săvârșite de celălalt soț.

Cu toate acestea, soții răspund solidar pentru obligațiile asumate de oricare dintre ei pentru acoperirea cheltuielilor obișnuite ale căsătoriei și a celor legate de creșterea și educarea copiilor.

Dreptul de retenție

La închiderea regimului separației de bunuri, fiecare dintre soții are un drept de retenție asupra bunurilor celuilalt până la acoperirea integrală a datorilor pe care le au unul față de celălalt.

III. REGIMUL COMUNITATII CONVENTIONALE

Domeniul de aplicare

Regimul comunității conventionale se aplică atunci când se derogă, prin convenție matrimonială, de la dispozițiile privind regimul comunității legale.

Obiectul convenției matrimoniale

În cazul în care se adoptă comunitatea convențională, convenția matrimonială se poate referi la unul sau mai multe dintre următoarele aspecte:

- a) includerea în comunitate, în tot ori în parte, a bunurilor dobândite sau a datorilor proprii născute înainte ori după închiderea căsătoriei, cu excepția bunurilor prevăzute la art. 340 lit. b) și c);
- b) restrângerea comunității la bunurile sau datorile anume determinate în convenția matrimonială, indiferent dacă sunt dobândite ori, după caz, născute înainte sau în timpul căsătoriei, cu excepția obligațiilor prevăzute la art. 351 lit. c);
- c) obligativitatea acordului ambilor soții pentru închiderea anumitor acte de administrare; în acest caz, dacă unul dintre soții se află în imposibilitate de a-și exprima voința sau se opune în mod abuziv, celălalt soț poate să închidă singur acul, însă numai cu încuviințarea prealabilă a instanței de tutelă;
- d) includerea clauzei de precipit; executarea clauzei de precipit se face în natură sau, dacă acest lucru nu este posibil, prin echivalent, din valoarea activului net al comunității;
- e) modalități privind lichidarea comunității conventionale.

Alte dispoziții aplicabile

În măsura în care prin convenție matrimonială nu se prevede altfel, regimul juridic al comunității conventionale se completează cu dispozițiile legale privind regimul comunității legale.

Modificarea regimului matrimonial

1. Condiții

După cel puțin un an de la închiderea căsătoriei, soții pot, ori de câte ori doresc, să înlocuiască regimul matrimonial existent cu un alt regim matrimonial ori să îl modifice, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege pentru închiderea convențiilor matrimoniale.

Creditorii prejudiciați prin schimbarea sau lichidarea regimului matrimonial pot formula acțiunea revocatorie în termen de un an de la data la care au fost îndeplinite formalitățile de publicitate sau, după caz, de când au luat cunoștință mai înainte de aceste împrejurări pe altă cale.

Creditorii pot invoca oricând, pe cale de excepție, inopozabilitatea modificării sau lichidării regimului matrimonial făcute în frauda intereselor lor.

2. Modificarea judiciară

Separarea judiciară de bunuri

Dacă regimul matrimonial al soților este cel al comunității legale sau conventionale, instanța, la cererea unuia dintre soții, poate pronunța separația de bunuri, atunci când celălalt soț încheie acte care pun în pericol interesele patrimoniale ale familiei.

Efectele între soții

Separarea de bunuri pronunțată de către instanță face ca regimul matrimonial anterior să încreze, iar soților li se aplică regimul matrimonial al comunității legale.

Între soții, efectele separației se produc de la data formulării cererii, cu excepția cazului în care instanța, la cerere de oricărui dintre ei, dispune ca aceste efecte să li se aplice de la data despărțirii în fapt.

Efectele față de terți

Creditorii soților nu pot cere separația de bunuri, dar pot interveni în cauză.